

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

DEMOCRITUS
UNIVERSITY
OF THRACE

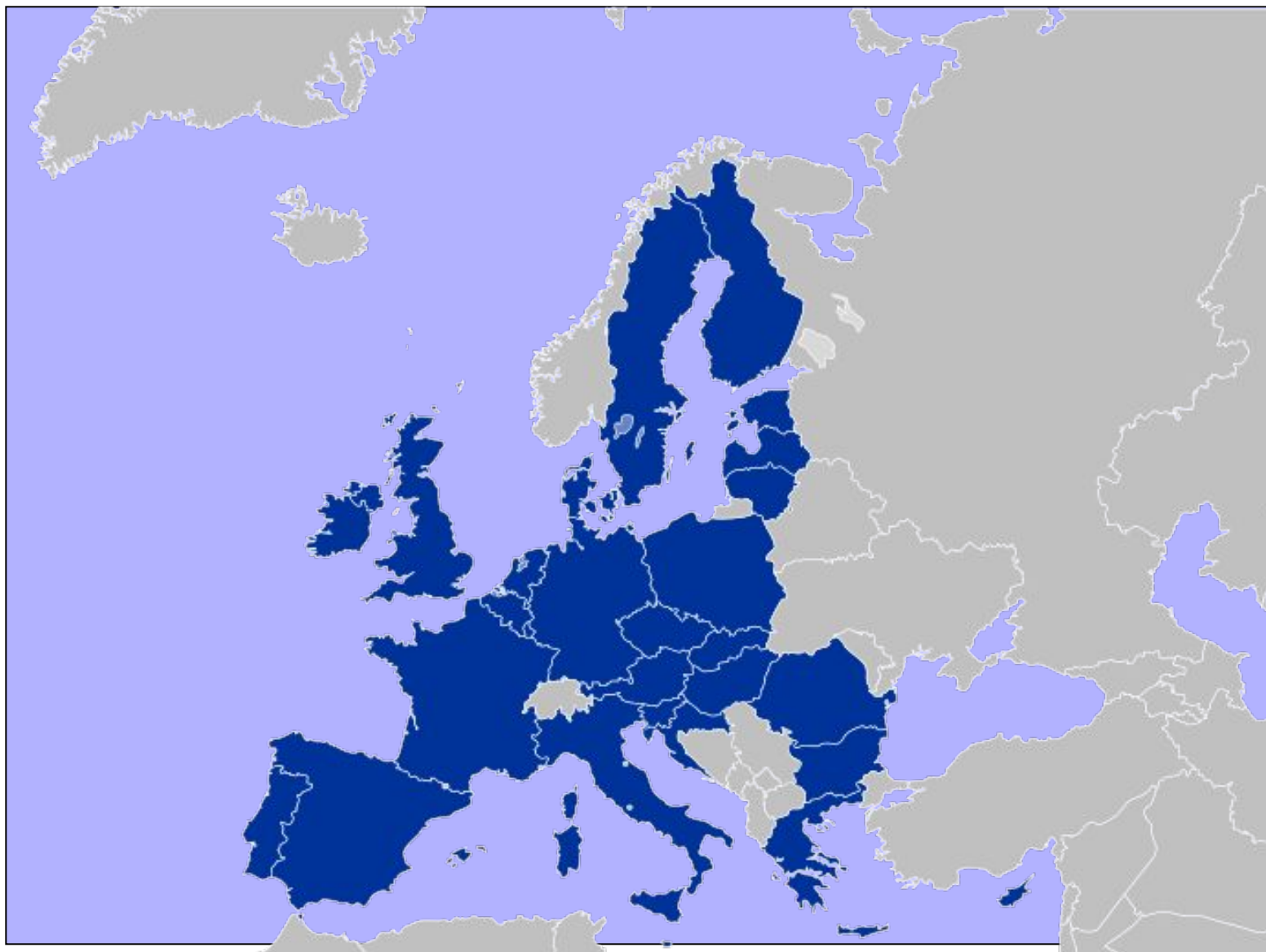
Τμήμα Πολιτικής
Επιστήμης
Department of
Political Science

9ο μάθημα- Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης- Ευρωπαϊκά Πολιτικά Συστήματα. 10.01.2024

Δρ. Παναγιώτης ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης
Κομοτηνή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Email: panagiotispaschalidis314@gmail.com
Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 6981005323

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Ορόσημα στην ιστορική εξέλιξη της ΝΑΕ κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα :
- Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (1918): Η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Αλβανία και η Ελλάδα σχηματίζουν Έθνη- κράτη, ενώ η Γιουγκοσλαβία αποτελεί ένα πολυεθνικό κράτος.
- Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (1945): Η Γιουγκοσλαβία, η Αλβανία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία βρίσκονται υπό την κυριαρχία κομμουνιστικών κομμάτων, ενώ η Ελλάδα τοποθετείται στις ευρωατλαντικές δομές (NATO, ΕΚ).
- Μεταψυχροπολεμική περίοδος (1989- σήμερα): Η πρώην Γιουγκοσλαβία γνώρισε μια βίαιη αποσύνθεση με τη δημιουργία νέων εθνικών κρατών. Η Αλβανία, η Βουλγαρία και η Ρουμανία δοκιμάστηκαν από τη μετακομμουνιστική μετάβαση. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία εντάχθηκαν στο NATO (2004) και στην ΕΕ (2007). Η Αλβανία εντάχθηκε στο NATO (2009). Η Σλοβενία ενσωμάτωσε την ΕΕ (2004), την Ευρωζώνη (2007) και το NATO (2004), ενώ η Κροατία την ΕΕ (2013) και το NATO (2009). Η Ελλάδα πέτυχε την ένταξή της στην Ευρωζώνη (2001) και από το 2010 δοκιμάστηκε από μια σοβαρή οικονομική κρίση, εξαρτώμενη από τα κεφάλαια του ΔΝΤ και της ΕΕ για τη χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους της.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με την πολιτική εξέλιξη της ΝΑ Ευρώπης στη μεταψυχροπολεμική περίοδο :
- Διαφορετικά μέρη της περιοχής γνώρισαν διαφορετικούς μετασχηματισμούς: Πρώην Γιουγκοσλαβία: μετα-πολεμική ανασυγκρότηση και μετακομμουνιστική μετάβαση
- Ρουμανία- Βουλγαρία- Αλβανία (μετακομμουνιστική)-
- Όλες οι χώρες με εξαίρεση την Ελλάδα (ευρωατλαντική)
- Είναι δύσκολο να περιγραφεί η εξέλιξη της περιοχής με όρους ομοιομορφίας ή ενότητας. (Αρκετά συχνά, η δυσκολία αυτή απορρέει από τα δημοφιλή στερεότυπα για την περιοχή).
- Ωστόσο, πρόκειται επίσης για τη διάκριση μεταξύ διαφορετικών κοινωνικο-ιστορικών πλαισίων. (π.χ. βαλκανικός εθνικισμός, βαλκανική καθυστέρηση, βαλκανικός εξαίρεση).
- Η περιοχή θα μπορούσε ευκολότερα να περιγραφεί ως "Νοτιοανατολική Ευρώπη", όρος που χρησιμοποιείται πολύ συχνά στον ακαδημαϊκό λόγο. Σημειώνουμε την ίδια ευαισθησία για την ορθή κατηγοριοποίηση με τον όρο "Δυτικά Βαλκάνια".

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με την εξέλιξη της προσέγγισης της ΕΕ όσον αφορά την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης :
- Η βίαιη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας δυσχέρανε μια πιο ολοκληρωμένη και σφαιρική προσέγγιση υπέρ της ΝΑ Ευρώπης. (μεταπολεμική, μετα- κομμουνιστική μετάβαση)
- Οι δυσκολίες της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας να διατηρήσουν ένα ρυθμό μετασχηματισμών και μεταρρυθμίσεων παρόμοιο με αυτόν πολλών χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οδήγησαν την ΕΕ να αναπτύξει μια ιδιαίτερη πολιτική απέναντί τους.
- Το τέλος του πολέμου στο Κοσσυφοπέδιο (1999) αποτέλεσε τη στιγμή της έναρξης μιας συνολικής περιφερειακής προσέγγισης προς τη ΝΑ Ευρώπη (Σύμφωνο Σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης για τα Δυτικά Βαλκάνια).
- Με την είσοδο της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην ΕΕ (2007), η εστίαση μετατοπίστηκε προς τα Δυτικά Βαλκάνια (χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας και της Αλβανίας).

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με την εξέλιξη της προσέγγισης της ΕΕ όσον αφορά την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης :
- Παρά την ένταξη της Κροατίας στην ΕΕ (2013), οι δυσκολίες όλων των άλλων χωρών των Δυτικών Βαλκανίων να ενταχθούν στις ευρωπαϊκές δομές οδήγησαν σε σκεπτικισμό σχετικά με το κατά πόσον μια περαιτέρω διεύρυνση της ΕΕ είναι δυνατή στο εγγύς μέλλον.
- Παρά την ένταξή τους στην ΕΕ το 2007, η Βουλγαρία και η Ρουμανία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά τις πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Από το 2007 έχουν δεχθεί συχνά την κριτική της ΕΕ, ειδικά στο θέμα της διαφθοράς. Εάν υπάρχει μια κόπωση από τη διεύρυνση εκ μέρους της ΕΕ, οι δύο χώρες βιώνουν μια μετα-ενταξιακή κόπωση.
- Η οικονομική κατάρρευση της Ελλάδας οδήγησε πολλούς να σκεφτούν ότι η Ελλάδα ήταν τελικά μια βαλκανική χώρα (J. Rupnik, R. Karlan). Μπορούν όλα αυτά να αποτελέσουν την τέλεια δικαίωση της βαλκανικής εξαίρεσης, της ιδέας ενός αιώνιου χάσματος (πολιτισμικού, οικονομικού, πολιτικού) που χωρίζει την περιοχή αυτή από το ευρωπαϊκό παράδειγμα και το κυρίαρχο ρεύμα;

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

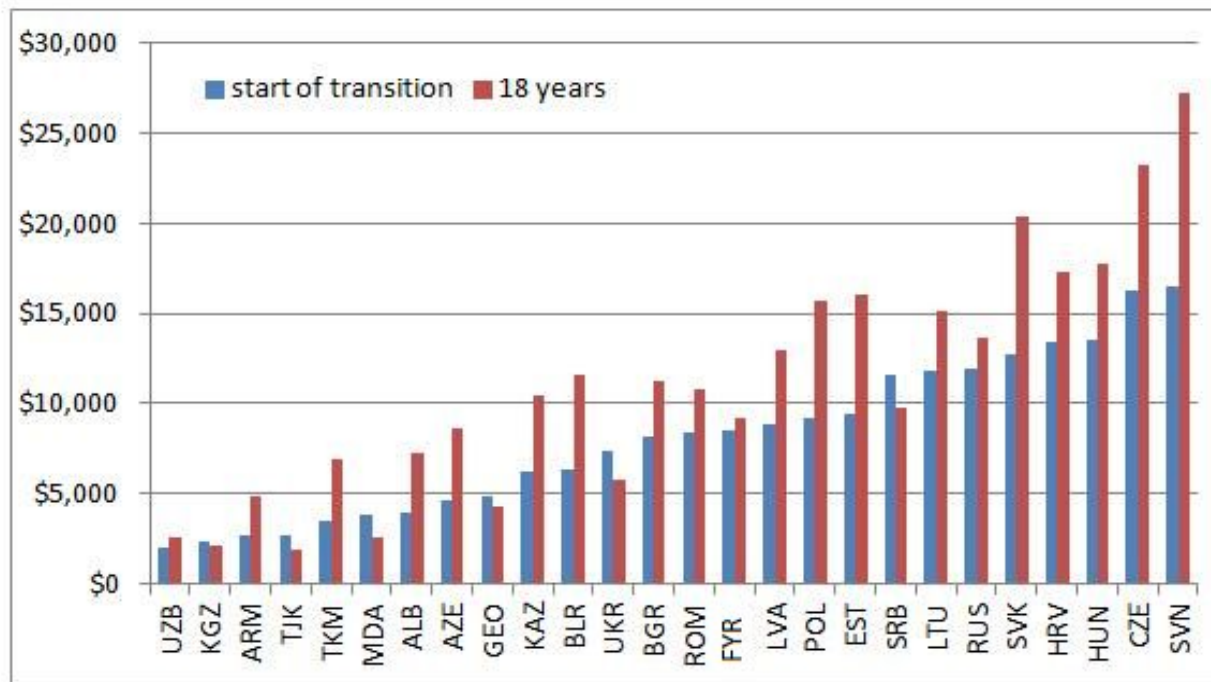
- Συγκριτικές πτυχές της εξέλιξης των χωρών της ΝΑ Ευρώπης και άλλων χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης στη μεταψυχροπολεμική εποχή :

Στάδια	Visegrad	Eastern Balkans
Συμφωνίες σύνδεσης με την Ε.Ε.	1991	1993
Υποβολή υποψηφιότητας	1994	1995
Πρόσκληση για διαπραγματεύσεις	1997	1999
Υπογραφή συνθήκης ένταξης	2003	2005
Χρονιά ένταξης	2004	2007

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Συγκριτικές πτυχές της εξέλιξης των χωρών της ΝΑ Ευρώπης και άλλων χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης στη μεταψυχροπολεμική εποχή :

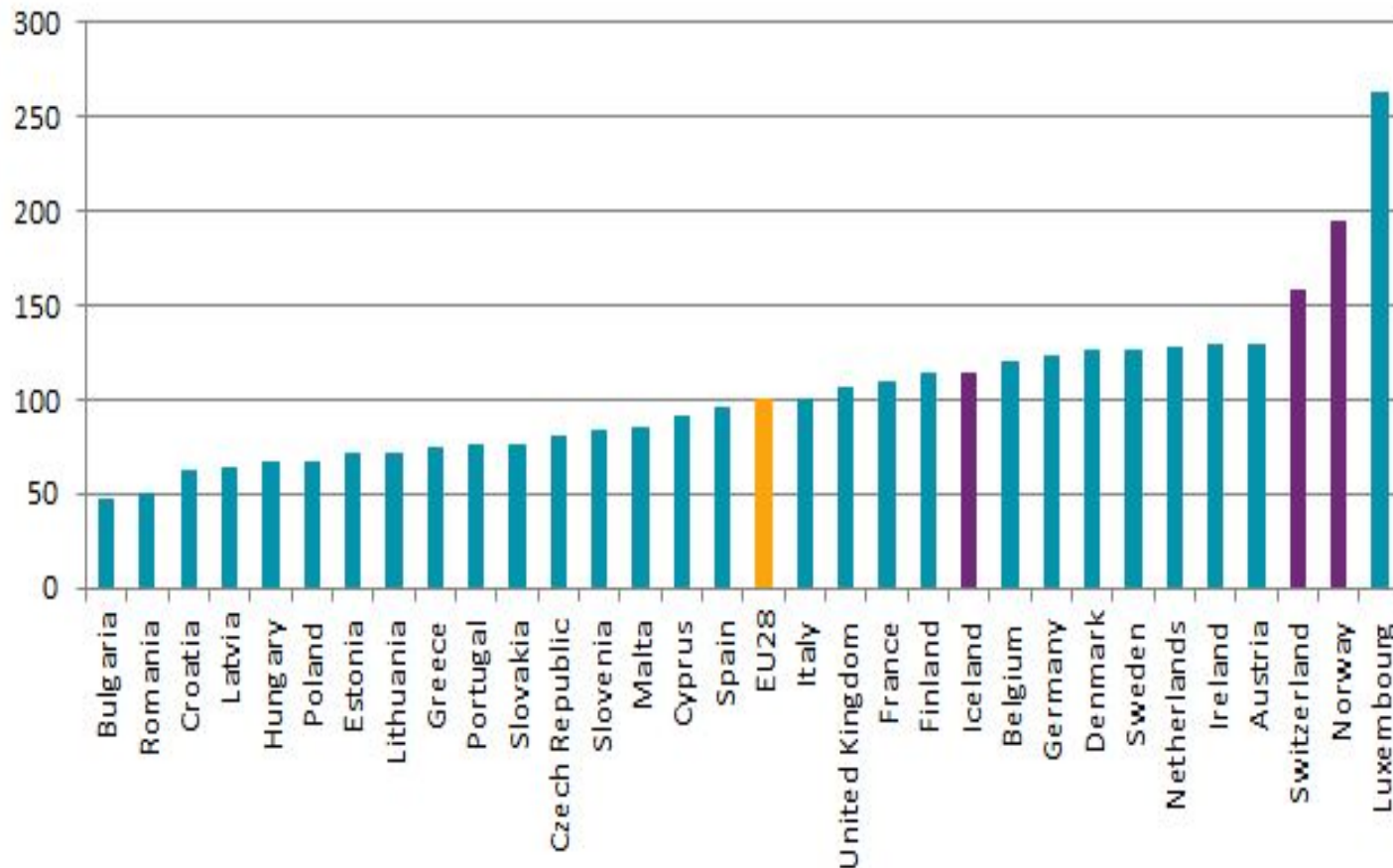
Figure 1. GDP Per Capita in Post-Communist Countries After 18 Years of Transition

Sources: Calculated from World Bank, *World Development Indicators* 2011.

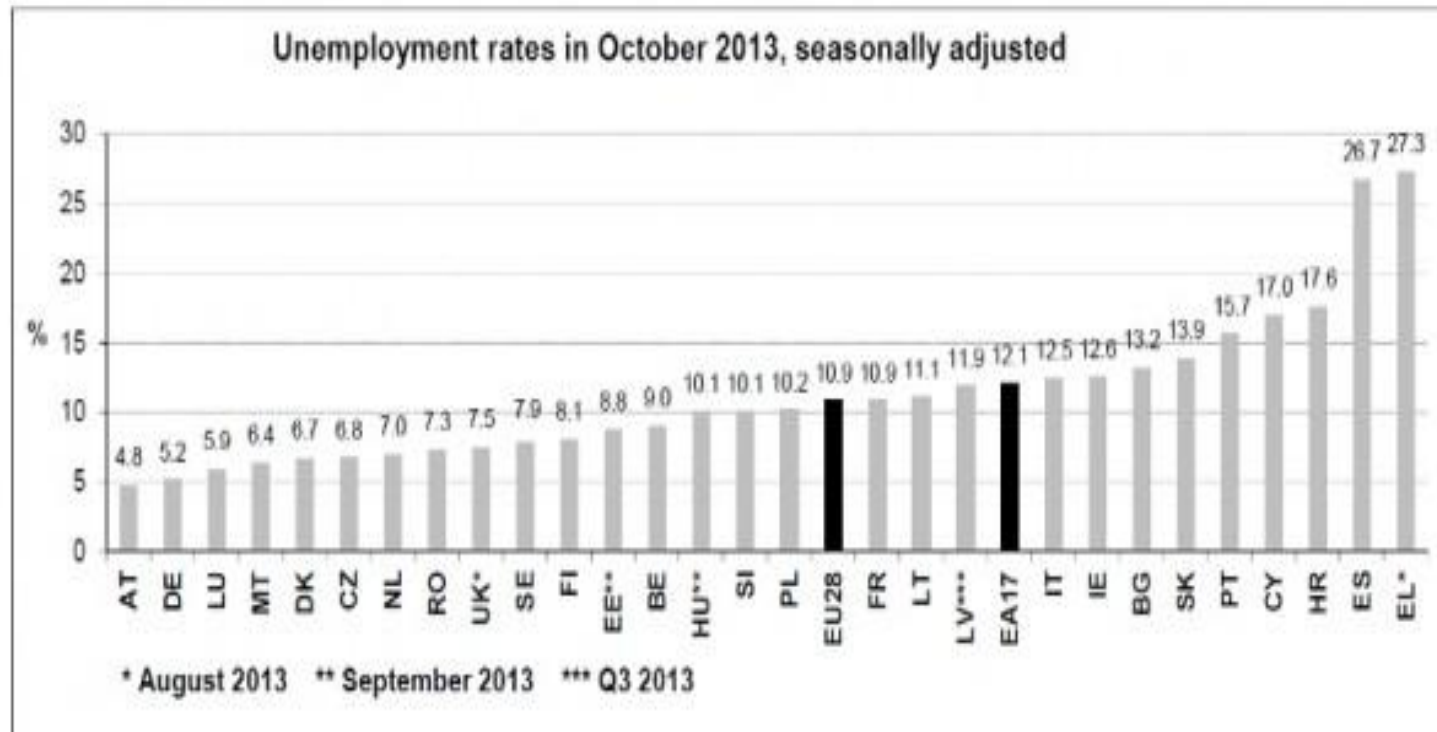
Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Συγκριτικές πτυχές της εξέλιξης των χωρών της ΝΑ Ευρώπης και άλλων χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης στη μεταψυχροπολεμική εποχή :
- **GDP in EU-28**

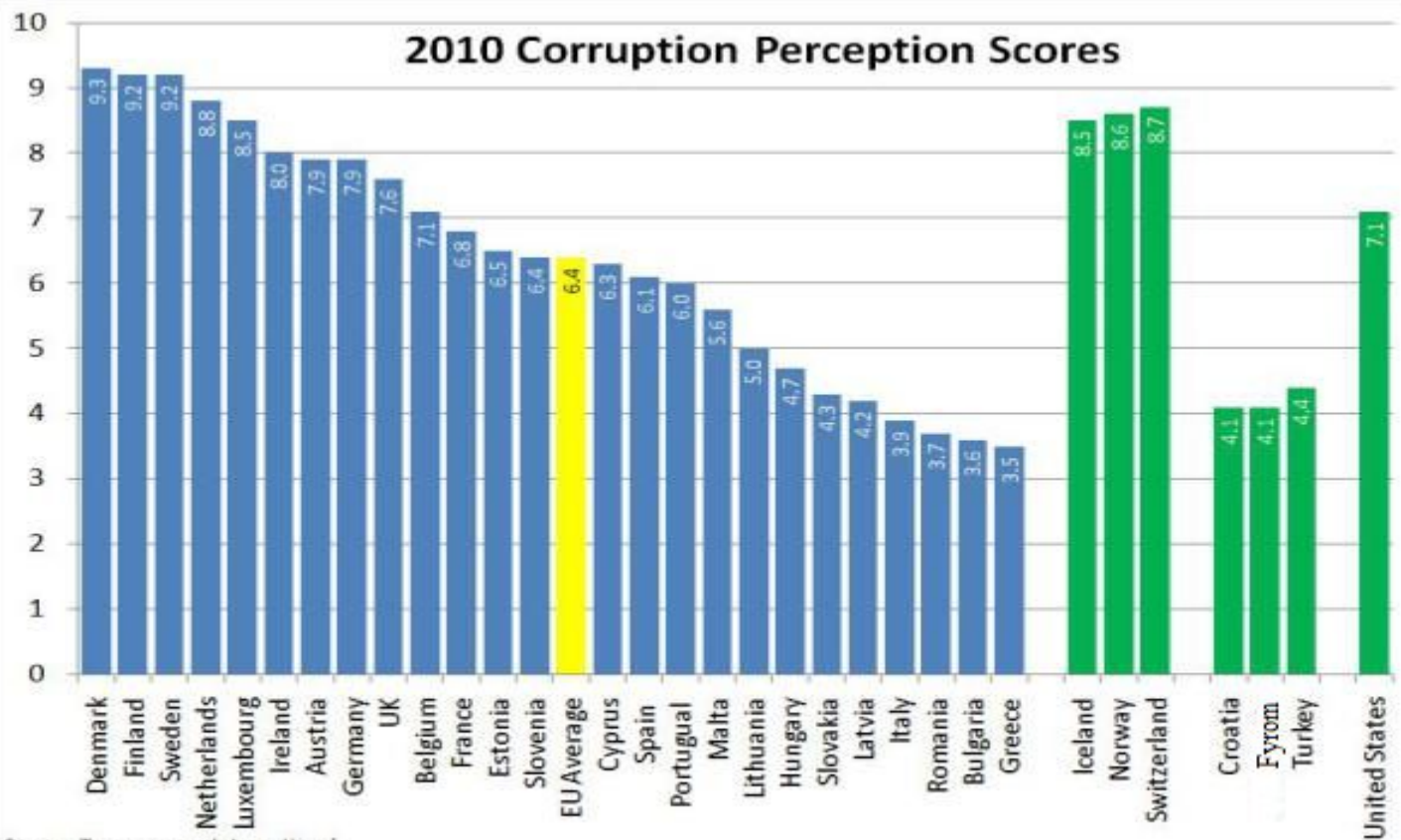
Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Συγκριτικές πτυχές της εξέλιξης των χωρών της ΝΑ Ευρώπης και άλλων χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης στη μεταψυχροπολεμική εποχή

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

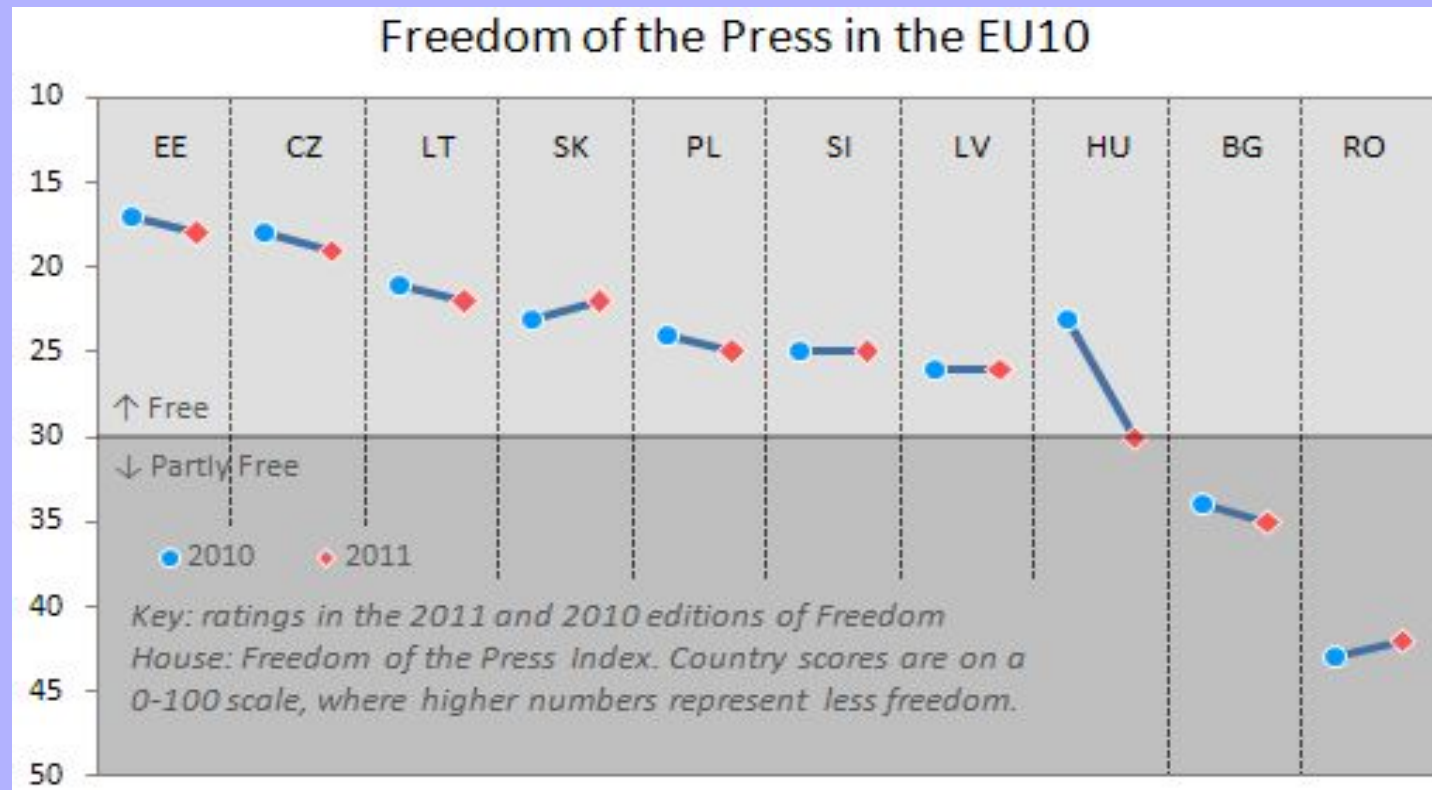
- Συγκριτικές πτυχές της εξέλιξης των χωρών της ΝΑ Ευρώπης και άλλων χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης στη μεταψυχροπολεμική εποχή

Source: Transparency International

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Συγκριτικές πτυχές της εξέλιξης των χωρών της ΝΑ Ευρώπης και άλλων χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης στη μεταψυχροπολεμική εποχή

- Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Ελευθερίας του Τύπου - 2014, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 99η θέση, ακολουθούμενη από τη Βουλγαρία στην 100η θέση. Η Αλβανία κατατάσσεται στην 85η θέση και το Κοσσυφοπέδιο στην 80η.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

	State or unit	Main ethnic group
Czech Rep.	10.300.000	81.2%
Hungary	10.000.000	89.9%
Slovakia	5.400.000	85.7%
Slovenia	2.000.000	88.%
Bulgaria	8.200.000	83%
Romania	22.400.000	89.5%
Bosnia	3.800.000	44.%
Serbia	7.253.000	63.%
Kosovo	1.800.000	88.%
North Macedonia	2.000.000	66.6.%
Montenegro	620.000	45.%
Albania	3.020.000	82.6.%
Croatia	4.290.000	90.4.%

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Η ανοικοδόμηση του Έθνους- κράτους

- Λόγω της κληρονομιάς των πολέμων, το ζήτημα των εθνοτικών σχέσεων είναι κεφαλαιώδους σημασίας όσον αφορά την προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας και του αμοιβαίου σεβασμού.
- Η μεγάλη πρόκληση παραμένει μια λειτουργική δημοκρατία που βασίζεται στο σεβασμό των μειονοτήτων. Διασύνδεση των διαφόρων ζητημάτων: Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κοσσυφοπέδιο, Βόρεια Μακεδονία...
- Η πρόοδος είναι αισθητή: Απουσία βίαιων συγκρούσεων, Βόρεια Μακεδονία, Βοσνία (μεταφορά εξουσιών από την ΕΕ στους κρατικούς θεσμούς), Κοσσυφοπέδιο (περίοδοι με χρήσιμο διάλογο μεταξύ Βελιγραδίου και Πρίστινας).
- Εύθραυστη ισορροπία: Ένα απρόβλεπτο ή τυχαίο γεγονός μπορεί να πυροδοτήσει εθνοτικές εντάσεις (ποδοσφαιρικός αγώνας Σερβία-Αλβανία- 2014), Πρέσεβο (2012-2013- περιοδικές εντάσεις), Βοσνία (οδυνηρή μνήμη, εγκλήματα πολέμου).

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Η ανοικοδόμηση του Έθνους- κράτους

- Κυριαρχία της εθνοτικής έννοιας του Έθνους στα Βαλκάνια. Αυτό μπορεί να εξηγήσει τη συνεχή απήχηση των εθνικιστικών κομμάτων σε όλη την περιοχή.
- Η κληρονομιά των πολέμων της δεκαετίας του 1990 δυσχεραίνει τη μετάβαση προς την κυριαρχία του πολιτικού μοντέλου για το έθνος που συναντάται αλλού στην Ευρώπη.
- Στη δεκαετία του 2010 και μετά, είχαμε ακόμη ενδείξεις ότι οι περισσότερες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων εξακολουθούν να ταυτίζουν το Έθνος με την κυρίαρχη εθνοτική ομάδα.
- Υπάρχουν πολυάριθμα παραδείγματα όσον αφορά τα μνημεία, τα μνημεία και γενικά την κουλτούρα της δημόσιας μνήμης που αφήνουν ελάχιστο χώρο για εναλλακτικές και κοινές παραδόσεις. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αντιμετωπίζουν το δίλημμα μεταξύ της εξύμνησης του παρελθόντος ή της έμφασης σε ένα κοινό ευρωπαϊκό πεπρωμένο... (Pal Kolsto, "Strategies of symbolic nation building in SEE" 2014)

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- **Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία**
- Στόχοι: Πολιτική μετάβαση, κοινωνία των πολιτών, νέα γενιά πολιτικών, κοινωνικός ακτιβισμός, λιγότερη διαφθορά, κράτος δικαίου, ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, είσπραξη φόρων, πολιτικός πλουραλισμός, αποτελεσματική δημόσια διοίκηση, οικονομία της αγοράς...
- Στα Δυτικά Βαλκάνια αυτή η πολιτική και οικονομική μετάβαση καθυστέρησε σημαντικά λόγω των πολέμων. (Αρχές της δεκαετίας του 2000)
- Από το 2009-2010, οι προσπάθειες των χωρών αυτών παρεμποδίζονται από την παγκόσμια οικονομική κρίση και την κρίση της Ευρωζώνης. Παρά τη σημαντική πρόοδο που σημείωσαν όλες οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, υπάρχει πλέον ο κίνδυνος της στασιμότητας, της παραμέλησης των μεταρρυθμίσεων, της κυριαρχίας του λαϊκισμού στην πολιτική και του ασθενέστερου ενδιαφέροντος για μια επιτυχή ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.
- Για πρώτη φορά, η ΕΕ δεν είναι μόνο ένας παράγοντας σταθερότητας που ωθεί και ενθαρρύνει τις μεταρρυθμίσεις. Λόγω της κρίσης της Ευρωζώνης, η ΕΕ συνδέεται με την αστάθεια και την αβεβαιότητα.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Η προοπτική της ένταξης στην Ε.Ε. (Ποσοστό υποστήριξης)

	2006	2008	2009	2010	2011	2012		
North	Albania	84	83	88	81	81 ^a	2018:	
						97 ^b	Albania=	
	B&H	66	49 ^c	67	69	88 ^d	76 ^e	93
	Croatia	35	29	26	25		66 ^f	
	Kosovo	87	89	89	88			Serbia=
	Macedonia	76	66	62	60			42
	Montenegro	64	57	67	73	70	66 ^g	North
Serbia	61	58	50.3	44	50	51	Macedon	
						54 ^h	ia=58	
						47	Montene	
						47 ⁱ	gro=45	

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:
Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Η προοπτική της ένταξης στην Ε.Ε. (ποσοστό αντίθεσης)

	2006	2008	2009	2010	2011	2012
Albania	1	2	3	5	11 ^a	
B&H	8	11	6	8		
Croatia	30	26	29	32		33 ^f
Kosovo	1	4	2	6		
Macedonia	7	7	9	9		
Montenegro	7	7	3	4		
Serbia	10	9	12	17	37	33
						32 ^h
						27
						37 ⁱ

North

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:
Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Οικονομικές μεταρρυθμίσεις/ Άμεσες Ξένες Επενδύσεις- Από το 2000 έως το 2008, οι περισσότερες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων γνώρισαν οικονομική άνθηση λόγω της σημαντικής χρηματοδοτικής ροής από τη Δυτική και Νότια Ευρώπη. (μέσος όρος ανάπτυξης 5,9%)
- Οι ευρωπαϊκές τράπεζες διοχέτευσαν σημαντικά κεφάλαια στις αντίστοιχες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Υπήρχαν επίσης τα εμβάσματα από τους μετανάστες. Όλα αυτά στήριξαν την αύξηση της κατανάλωσης.
- Από το 2008 και μετά, η ανάπτυξη αυτή έχει ανακοπεί. (2011- 2.2%, 2012- 1.1.%). Οι τράπεζες περιορίσαν τις πιστωτικές τους δυνατότητες, τα εμβάσματα μειώθηκαν. Σε χώρες με σημαντικές ξένες επενδύσεις, η κρίση εξαπλώθηκε ταχύτερα (π.χ. η Κροατία με το υψηλότερο ποσοστό ξένων επενδύσεων γνώρισε ύφεση από το 2011 έως το 2014). Για να ξεπεράσουν την κρίση, όλες οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων επέλεξαν πολιτικές λιτότητας)

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:
Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Οικονομία/ ξένες επενδύσεις σε εκατομμύρια Ευρώ

	2009	2010	2011	2016
Croatia	2,415	295	1,048	Αλβανία: 1,1 bn
Macedonia	290	204	277	Βοσνία: 260 mil.
Montenegro	1,068	576	534	Κόσοβο: 240 mil.
Serbia	1.349	917	1,379	Β.Μακ.: 580mil.
Albania	705	589	435	
B&H	255	212	139	
Kosovo	287	362	158	Σερβία: 2,3 bn.

North

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Εξωτερικό χρέος

General government balance and public debt in the Western Balkan countries (% of GDP)

	Balance of the general government					Public debt				
	2009	2010	2011	2012	2013*	2009	2010	2011	2012	2013*
Albania	-7.4	-3.7	-3.5	-3.1	-6.0	59.3	57.8	58.6	60.9	60.8
Bosnia-Herzegovina	-5.7	-4.2	-2.9	-2.7	-2.2	37.3	39.3	40.5	45.1	44.9
Kosovo	-0.6	-2.3	-1.8	-2.6	-2.1	5.4	5.5	5.3	5.6	6.3
FYROM	-2.7	-2.4	-2.6	-3.8	-3.5	26.8	27.8	31.9	38.7	41.8
Montenegro	-5.4	-4.6	-5.2	-4.3	-2.3	43.2	52.4	57.8	62.9	65.0
Serbia	-4.6	-4.9	-5.1	-7.6	-8.3	38.1	46.5	49.5	61.8	67.5

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Η εξέλιξη των εμβασμάτων

Remittances (USD million)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Albania	889	1,161	1,290	1,359	1,468	1,495	1,318	1,156	1,126	1,027	779
Bosnia-Herzegovina	1,749	2,072	2,038	2,149	2,686	2,718	2,127	1,822	1,958	1,849	1,896
FYROM	174	213	227	267	345	407	381	388	434	394	409
Montenegro	129	203	180	181	196	298	303	301	343	333	357
Serbia	-	-	2,650	2,754	3,062	2,708	3,933	3,349	3,271	2,763	3,234
Kosovo	-	624	701	771	919	1,042	1,055	997	1,122	1,059	1,125

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Αντίληψη για τη διαφθορά

Corruption perception index in the Western Balkan countries (year, number of countries on the list)

	2004 (146)	2009 (180)	2011 (183)	2013 (175)
Albania	108	95	95	116
Bosnia-Herzegovina	82	99	91	72
FYROM	97	71	69	67
Montenegro	-	69	66	67
Serbia	97	83	86	72
Kosovo	-	-	112	111

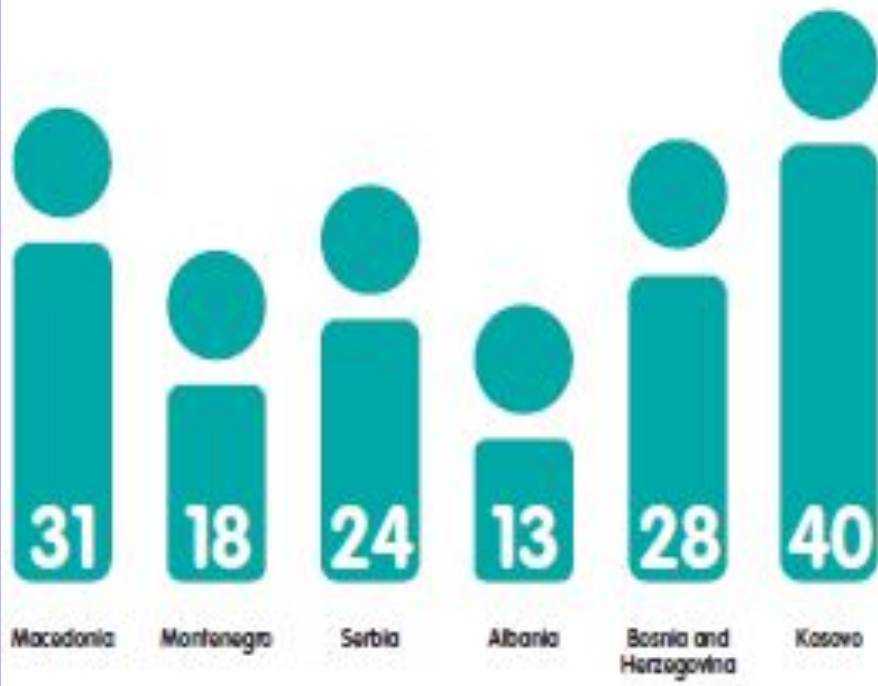
Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:
Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία

Ανεργία

Figure 3

Unemployment in the Western Balkans
(percentage of workforce, 2011)

North

Δυτικά Βαλκάνια,
2019

Κόσοβο- 25%

Μαυροβούνιο- 19%

Βοσνία- 17%

Βόρεια Μακεδονία-
15%

Αλβανία- 13%

Σερβία- 11%

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- **Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία**
- Οικονομικές μεταρρυθμίσεις/ Γενική επισκόπηση
- Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων δεν έχουν ακόμη αναπτύξει βιώσιμες οικονομίες της αγοράς δυτικού τύπου. Οι οικονομικές δομές που καταργήθηκαν (κομμουνισμός, πριν τον κομμουνισμό) χρειάστηκε πολύς χρόνος για να ξεπεραστούν.
- Οι οικονομίες αυτές δημιουργούν απώλειες λόγω της παραγωγής, της υψηλής ανεργίας και του ανταγωνιστικού χαρακτήρα των εγχώριων και ξένων επιχειρήσεων.
- Παρά τη σημαντική εισροή κονδυλίων της ΕΕ (2-3% του ΑΕΠ ετησίως), η σύγκλιση με την ΕΕ είναι πολύ περιορισμένη, λόγω νεποτισμού ή διαφθοράς. Ένας πολύ ελπιδοφόρος παράγοντας είναι η ενδοπεριφερειακή οικονομική συνεργασία που έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας αγοράς πολύ ελκυστικής για τις ξένες επενδύσεις.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Πολιτικές μεταρρυθμίσεις, δημοκρατία.

Figure 4
Freedom House democracy scores
(1 highest, 7 lowest)

	2008	2009	2010	2011	Trend
Albania	3.82	3.82	3.93	4.04	Negative
B&H	4.11	4.18	4.25	4.32	Negative
Croatia	3.64	3.71	3.71	3.64	Positive
Kosovo	5.21	5.14	5.07	5.18	Negative
Macedonia	3.86	3.86	3.79	3.82	Negative
Montenegro	3.79	3.79	3.79	3.82	Negative
Serbia	3.79	3.79	3.71	3.64	Positive

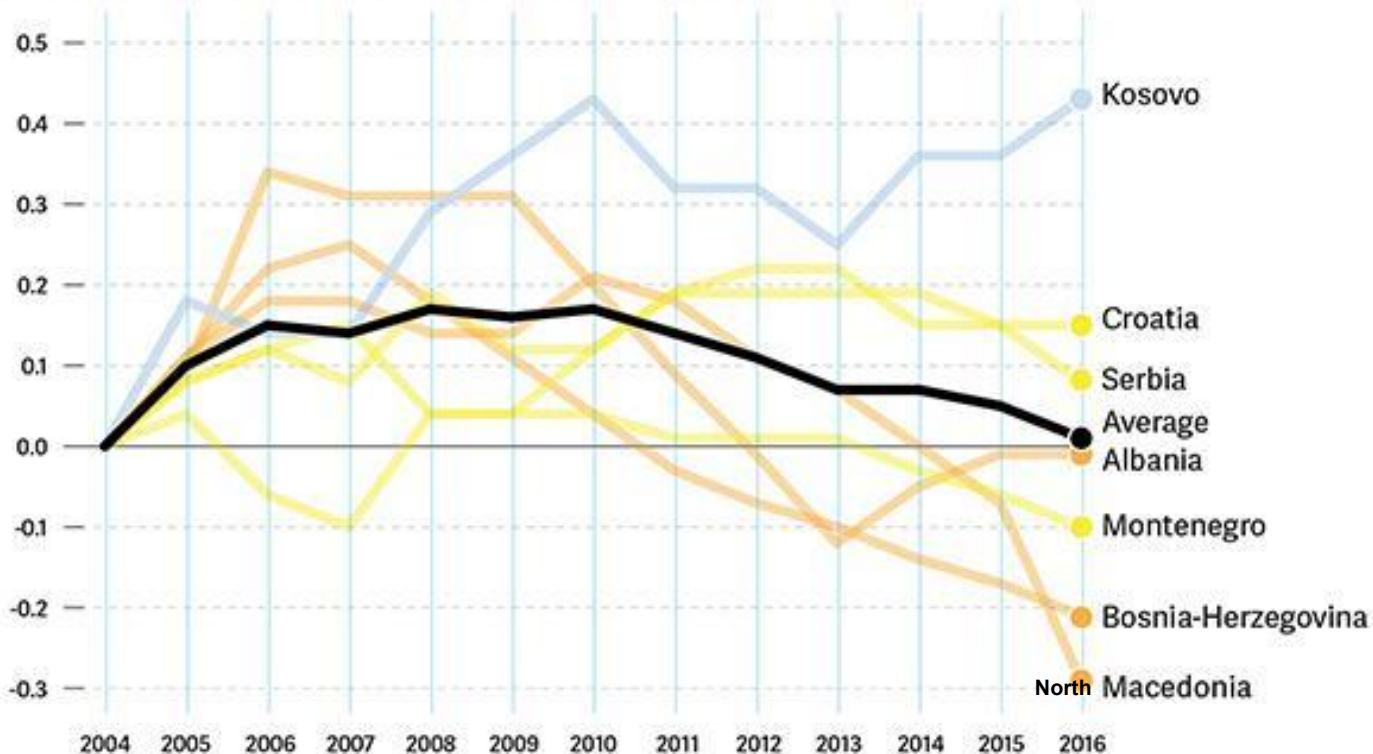
North

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Πολιτικές μεταρρυθμίσεις, δημοκρατία.

NATIONS IN TRANSIT 2016: BACK WHERE WE STARTED IN THE BALKANS

Chart shows Democracy Scores for all Balkan countries normalized so that 2004 scores equal zero

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- **Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις: Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία**
- Γενική εκτίμηση των τρεχουσών πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών τάσεων των Δυτικών Βαλκανίων.
- Υπάρχουν δύο βασικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά - κοινά σε όλη την περιοχή της ΝΑ Ευρώπης σε διάφορες μορφές και βαθμούς ανάλογα με τα διαφορετικά ιστορικά και κοινωνικά πλαίσια - που θα μπορούσαν να εξηγήσουν τη δυσκολία των κοινωνιών αυτών να προσαρμοστούν στο ευρωπαϊκό κυρίαρχο ρεύμα και παράδειγμα.
 - 1) Εθνοτικός κολεκτιβισμός
 - 2) Κάθετες δομές εξουσίας

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:
Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Γενική εκτίμηση των τρεχουσών πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών τάσεων των Δυτικών Βαλκανίων.
- Εθνικός κολεκτιβισμός:
 - είναι η τάση ενός κράτους να προωθεί και να προστατεύει πρωτίστως τα συλλογικά δικαιώματα, τις αξίες και τις προσδοκίες και τα συμφέροντα της κυρίαρχης εθνοτικής ομάδας και όχι των ατόμων γενικά.
 - Δεν είναι ένα φαινόμενο ειδικά βαλκανικό. Αφορά το ευρύτερο ανατολικό και κεντρικό τμήμα της Ευρώπης. Θα μπορούσε να αποδοθεί στην απουσία κρατικής παράδοσης και δημοκρατίας λόγω της κυριαρχίας των πολυεθνικών αυτοκρατοριών. Ο εθνικισμός κυριάρχησε ως η κύρια ιδεολογία της απελευθέρωσης, αλλά συνέβαλε στην καθυστέρηση της εμφάνισης της κοινωνίας των πολιτών και στην καταπίεση των μειονοτήτων.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:
Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία
- Γενική εκτίμηση των τρεχουσών πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών τάσεων των Δυτικών Βαλκανίων.
- Στις πιο ακραίες μορφές του, ο εθνικός κολεκτιβισμός επέβαλε την πλήρη υποβάθμιση του ατόμου. Διευκόλυνε την αυταρχική διακυβέρνηση. Το έθνος γίνεται απλώς το άλλοθι για την έλλειψη ελευθερίας.
- Στο πλαίσιο της μετακομμουνιστικής μετάβασης των Βαλκανίων δεν παρατηρούμε έναν τόσο ακραίο εθνικό κολεκτιβισμό. Η συνέπειά του ήταν η καθυστέρηση στην ανάδυση της κοινωνίας των πολιτών. Αυτό εξηγεί το αίσθημα καχυποψίας, παραίτησης και απαισιοδοξίας από την πλευρά των πολιτών. Τα πάντα έπρεπε να ξεκινήσουν από το μηδέν (εργατικά συνδικάτα, ΜΚΟ, ΜΜΕ, ακτιβισμός...).

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:
Κοινωνία και ανοικοδόμηση του κράτους- οικονομία

Γενική εκτίμηση των τρεχουσών πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών τάσεων των Δυτικών Βαλκανίων.

- Κάθετες δομές εξουσίας: Αυτές σχετίζονται με την απουσία παράδοσης δημοκρατικής και οριζόντιας διακυβέρνησης. Επέτρεψαν την εμφάνιση της διαφθοράς.
- Υπήρχαν πριν από τον κομμουνισμό, αλλά ο κομμουνισμός τις ενίσχυσε στα Βαλκάνια και στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη. Στην Κεντρική Ευρώπη, η μετακομμουνιστική μετάβαση -ήδη από τους πρώτους μήνες μετά την πτώση του κομμουνισμού- βασίστηκε στη διακομματική συναίνεση και συνεργασία σε θέματα μακροοικονομίας, ιδιωτικοποιήσεων, μεταρρυθμίσεων, εξέλιξης των θεσμών, βιομηχανιών, δικαιοσύνης και προστασίας των μειονοτήτων...
- Οι χώρες αυτές ακολούθησαν ευκολότερα τα δυτικά πρότυπα εκσυγχρονισμού. Είναι βέβαιο ότι αργά ή γρήγορα το ίδιο θα ισχύσει και για τα μετακομμουνιστικά Βαλκάνια.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Τα Δυτικά Βαλκάνια από το 2010- Σημαντικές προκλήσεις:
- Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων βρίσκονται σήμερα στο σταυροδρόμι πολύ σημαντικών δεσμεύσεων: Υπάρχει ο πραγματικός κίνδυνος να αποτελέσουν την "περιφέρεια της περιφέρειας" στην ΕΕ, δεδομένου ότι χώρες όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία και ακόμη και η Ιταλία θα αποτελέσουν την περιφέρεια της ΕΕ.
- Η ΕΕ δεν πρέπει να εγκαταλείψει τον στόχο της διεύρυνσης προς τα Δυτικά Βαλκάνια. Θα πρέπει να παραμείνει η κανονιστική δύναμη η οποία μέσω διαφόρων κινήτρων μπορεί να συμβάλει στην κινητοποίηση των πολιτικών ελίτ και των πολιτών προς την κατεύθυνση της στενότερης ολοκλήρωσης.
- Η ΕΕ πρέπει να αποφύγει την οικονομική καταστολή στην περιοχή και να βρει τρόπους να προωθήσει την ανάπτυξη και να αναζωογονήσει τις μεταρρυθμίσεις. Τα Δυτικά Βαλκάνια πρέπει να πάρουν τη σημαντική απόφαση ότι αυτή η οικονομική κρίση δεν πρέπει να τα αποθαρρύνει από τη συνέχιση των προσπαθειών ολοκλήρωσης.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Βουλγαρία και Ρουμανία από το 2010-
- Σημαντικές προκλήσεις:
- Η Βουλγαρία και η Ρουμανία εισήλθαν στην ΕΕ το 2007. Παρά την τεράστια αυτή επιτυχία, η ΕΕ προειδοποίησε τις δύο χώρες να συνεχίσουν τις οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις (καταπολέμηση της διαφθοράς, οικονομικές μεταρρυθμίσεις...).
- Το 2008 και το 2010 η ΕΕ αμφισβήτησε τα οικονομικά στοιχεία που επέτρεψαν την είσοδο της Βουλγαρίας στην ΕΕ, ενώ απείλησε να αναστείλει τα κονδύλια που προορίζονταν για τις δύο χώρες εάν δεν συνέχιζαν πιο αποτελεσματικές πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Το 2010, η Ρουμανία αποκλείστηκε από τη ζώνη Σένγκεν λόγω της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος.
- Το 2012 (Ρουμανία) και το 2013 (Βουλγαρία), σημειώθηκαν μαζικές διαδηλώσεις κατά των μέτρων λιτότητας και γενικότερα κατά της έλλειψης κυρίως κοινωνικής προόδου και προτύπων (ανεργία, μετανάστευση των νέων γενεών, έλλειψη ελπίδας για το μέλλον).

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Βουλγαρία και Ρουμανία:
- Σε αντίθεση με τη μετακομμουνιστική μετάβαση σε άλλες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, υπάρχει η παραδοχή ότι στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία η διαδικασία μετάβασης πραγματοποιήθηκε από τις ελίτ (στα πρώτα στάδια - αρχές της δεκαετίας του 1990 - και χωρίς πολλές διαπραγματεύσεις και διαβουλεύσεις με την κοινωνία των πολιτών.
- Στη Ρουμανία έγινε επανάσταση το 1989, αλλά όπως σημειώνουν πολλοί Ρουμάνοι μελετητές, δεν υπήρξε διάλογος με την κοινωνία. (αποτέλεσμα της απομονωτικής πολιτικής του Τσαουσέσκου). Εξαιτίας αυτού, ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας πίστευε ότι οι παλιές ελίτ συνέχιζαν να κυβερνούν.
- Ακόμη και στις περιπτώσεις που η εξουσία περνούσε στα χέρια κομμάτων που υποσχέθηκαν ρήξη με το παρελθόν, οι προσδοκίες για λογοδοσία και διαφάνεια διαψεύστηκαν. Στη δεκαετία του 2000, οι περισσότερες κυβερνήσεις βασίζονταν σε συνασπισμούς, επειδή το εκλογικό σώμα δεν έδινε εύκολα την απόλυτη πλειοψηφία σε ένα μόνο κόμμα.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Ρουμανία από το 2010-
- Σημαντικές προκλήσεις: Στις προεδρικές εκλογές του 2014, οι Ρουμάνοι εξέλεξαν ως επόμενο πρόεδρο τον Κλάους Βέρνερ Γιοχάνις, πολιτικό γερμανικής καταγωγής (απέκτησε τη γερμανική υπηκοότητα το 1992).
- Πρόκειται για μια επιλογή με τεράστιες επιπτώσεις, τόσο πολιτικές όσο και συμβολικές. Είναι ο πρώτος πρόεδρος που προέρχεται από μειονοτική ομάδα. Σύμφωνα με τον Florian Bieber, η νίκη του Γιοχάνις έχει διπλή σημασία: πρώτον, το άνοιγμα μιας εθνικής πλειοψηφίας προς τις μειονότητες της και δεύτερον, τη δύναμη των ψηφοφόρων να αντιδράσουν κατά της ημιαυταρχικής διακυβέρνησης.
- Στα μέσα ενημέρωσης, επίσης, η σημασία αυτής της νίκης συνδέθηκε με τη δυσαρέσκεια των ψηφοφόρων για τα κυρίαρχα κόμματα και το καθιερωμένο πολιτικό σύστημα. Αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί ήδη υπάρχουν σημάδια νοσταλγίας για το κομμουνιστικό καθεστώς (μεταξύ των νεότερων γενεών) λόγω της αυξανόμενης δυσαρέσκειας με τον καπιταλισμό, την οικονομία της αγοράς...

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Βουλγαρία από το 2010-
- Σημαντικές προκλήσεις: Στην περίπτωση της Βουλγαρίας, οι περισσότεροι αναλυτές συμφωνούν ότι, δεδομένου ότι δεν υπήρξε επανάσταση το 1989, δεν θα μπορούσε να υπάρξει πιο έντονος διάλογος μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και της κοινωνίας κατά τα πρώτα χρόνια της μετάβασης.
- Η σημερινή κρίση αξιών, η απογοήτευση από την πολιτική, ακόμη και η νοσταλγία για το κομμουνιστικό καθεστώς, θα μπορούσαν να αποδοθούν σε αυτή τη θολή μετάβαση μετά το 1989. Όπως και στη Ρουμανία, οι Βούλγαροι εξακολουθούν να πιστεύουν ότι δεν διερευνήθηκαν επαρκώς τα εγκλήματα του κομμουνιστικού καθεστώτος και ότι ο παλιός μηχανισμός εξακολουθεί να κατέχει σημαντικές θέσεις εξουσίας.
- Παρά τις υποψίες αυτές, υπάρχει επίσης στη Βουλγαρία ένα κύμα νοσταλγίας για τον κομμουνισμό, κυρίως εκ μέρους των νεότερων γενεών που δεν τον έζησαν όπως οι γονείς τους. Πολλοί παρατηρητές θεωρούν ότι αυτό είναι αποτέλεσμα της ατροφίας της κοινωνίας των πολιτών.

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στη σύγχρονη περίοδο

- Βουλγαρία και Ρουμανία από το 2010-
- Σημαντικές προκλήσεις:
- Γενικές παρατηρήσεις: Η Ρουμανία και η Βουλγαρία βιώνουν σήμερα ένα είδος μεταβατικής κόπωσης. Παρά την ένταξή τους στην ΕΕ, υπάρχει η γενική εντύπωση ότι οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις είναι ατελείωτες και ότι αποδίδουν ελάχιστους καρπούς όσον αφορά την κοινωνική πρόοδο.
- Από τη μία πλευρά, αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στην αδυναμία των πολιτικών ελίτ να πραγματοποιήσουν όλες τις επώδυνες μεταρρυθμίσεις στα πρώτα στάδια της μετάβασης. Σε ένα πιο θεωρητικό επίπεδο, θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στις κάθετες δομές εξουσίας.
- Από την άλλη πλευρά, είναι αλήθεια ότι και οι δύο αυτές χώρες, καθώς και οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, έχουν επιτύχει σημαντική πρόοδο τις τελευταίες περιόδους.